

ŞİRKETLER TOPLULUĞUNDA BAĞLI ve HÂKİM ŞİRKETLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BOYUTLARI

DIMENSIONS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE DEPENDENT
AND DOMINANT COMPANIES IN ASSOCIATION CORPORATIONS

Ufuk ÜNLÜ*

ÖZ

Şirketler topluluğu ticaret hukuku özelinde yeni bir kavramdır. Daha önceleri holding olarak adlandırılan şirketler topluluğunun, ticari alandaki sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Ticaret şirketlerinden farklı yasal düzenlemelere tabi olan bu topluluklar, ekonomik/yasal avantajları sayesinde, günümüz koşullarında daha cazip hale gelmişlerdir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu günümüzde çok yaygın olan şirketler topluluğu müessesini hüküm altına alarak ticari yaşamda önemli bir boşluğu doldurmuştur. Bu çalışmada, girişimcilerin söz konusu avantajlardan yararlanabilmesi amacıyla oluşturdukları şirketler topluluğu bünyesinde yer alan hâkim ve bağlı şirketler arasındaki hâkimiyet ve diğer ilişkilerin hangi kurallar üzerine kurulduğuna ilişkin açıklamalar yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şirketler Topluluğu, Hâkim Şirket, Bağlı Şirket, Hâkimiyet, Sorumluluk, Denkleştirme.

ABSTRACT

The associations of corporations is a new concept in trade law. The number of corporations, which were formerly called holding companies, is increasing day by day. These associations, which are subject to different legal regulations than commercial partnerships, have become more attractive in today's conditions, thanks to their economic / legal advantages. The Turkish Commercial Code numbered 6102 fulfilled an important gap in commercial life by putting the corporation associations, which is very common today, under its jurisdiction. In this study, the rules and dimensions of domination and other relations among dependent and dominant companies in association corporations that the entrepreneurs have created in order to benefit from such advantages will be explained.

Key words: Associations of corporations, dominant company, dependent company, domination, responsibility, equalization.

* Başbakanlık Müfettişi

M.G.T.: 02.08.2017 / M.K.T.: 19.09.2017

1- GİRİŞ

Şirketler topluluğu, adında da anlaşılacağı üzere, birden fazla şirketin bir araya gelmesiyle oluşur. Şirketler topluluğu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile ticaret hukuku sistemimize girmiş bir kavramdır. Holding ya da grup şirketleri kavramları yerine şirketler topluluğu kavramı tercih edilmiştir. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda “*şirketler topluluğu*” teriminin kabul görmesinin nedeni, bu kavramın hukuki olması, kavramı tanıma gücünün bulunması ve toplumda yaygınlık kazanmış olmasıdır.¹ Şirketler topluluğuna ilişkin olarak dünyada, şirketler topluluğunun aktörleri olarak ya işletme esas (Federal Almanya gibi) ya da sermaye şirketleri esas olmak üzere iki temel sistem öngörülmüş, Türk hukukunda işletme kavramının sınırlarının çok geniş olacağından hareketle şirketler topluluğu sermaye şirketleri esasına dayandırılmıştır.² Şirketler topluluğu, bir hâkim şirketi ve hukuken bağımsız olmakla birlikte ekonomik bağımsızlığını yitiren ve en az bir bağlı şirketi içeren, bu şirketlerin tek elden yönetilmesi esas üzerine kurulan bir tür yoğunlaşmadır. Ekonomide bir hâkim ortaklıktan ve bir bağlı ortaklıktan oluşan şirketler topluluklarına nadiren rastlanmaktadır. Ekonomi hayatında en sık rastlanan durum, birçok şirketin bir şirketler topluluğunun çatısı altında ekonomik açıdan bir araya getirilmeleridir. Bununla birlikte tek bir hâkim şirketin ve tek bir bağlı şirketin bulunduğu bir şirketler topluluğunda da, şirketler topluluğu düzenlemelerinin uygulama alanı bulması ve bağlı ortaklığın azlık pay sahipleriyle alacaklılarının korunması, birçok ortaklığın bulunduğu şirketler topluluğunda olduğu kadar günceldir.³

Türk Ticaret Kanunu'ndaki şirketler topluluğu, hâkim ve bağlı şirket mantığı üzerine kurulmuştur. 6102 sayılı Kanun'un 195'inci maddesine göre, bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak; oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa, bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirket olarak adlandırılır.

Bu çalışmada, ekonomik ve yasal avantajları nedeniyle sayıları gün geçtikçe artan şirketler topluluklarında, bağlı ve hâkim şirketler arasındaki ilişkinin boyutları incelenecektir.⁴

2- ŞİRKETLER TOPLULUĞU KAVRAMI

Şirketler topluluğu içerisinde en önemli unsur hâkimiyettir. Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa şirketler topluluğunu meydana getirme şartı oluşmuş demektir. Ayrıca bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulun-

¹ Yavuz Akbulak, (2011), “Yeni Bir Kurum: Şirketler Topluluğu”, İstanbul: İSMMM, s.262.

² KOSGEB (2011), “Şirketler Topluluğu (Hâkim Şirket-Bağlı Şirket İlişkisi). Yeni Türk Ticaret Kanunu Eğitimi”, http://icerik.myenocata.com/enocata/3985/docs/pdf_1.pdf, s.1.

³ Deloitte, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı – Şirketler Topluluğu Alanında Getirdiği Yenilikler, s.5.

⁴ Şirketler topluluğu içerisindeki şirketlerin hâkimiyet alanlarına ilişkin sorumlulukları ele alan “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Topluluğunda Sorumluluk Kavramı” başlıklı makale İSMMM - Mali Çözüm Dergisinin Eylül-Ekim 2013 tarihli sayısında yayımlanmış olup, sorumluluğa ilişkin ayrıntılı hususlara söz konusu makaleden bakılabilir.

ması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir (TTK, m.195/2). Bununla beraber, bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir (TTK, m.195/3). Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır (TTK, m.195/4).

Örneğin, (A) hakim şirket iken, iştiraki (B) doğrudan hakimiyeti bulunan şirket olduğunda (B) şirketi bağlı şirket olmakta, (B)'nin bir başka iştirak şirketi (C) üzerindeki kendi hâkimiyeti (B)'yi (C) şirketi bakımından hâkim şirket, (C) şirketini de bağlı şirket yapmaktadır. Diğer taraftan, (A)'nın ise (C) şirketine karşı dolaylı hâkimiyeti vardır.

2.1- Bağlı ve Hâkim Şirket İlişkisi

6102 sayılı Kanununun 195'inci maddesine göre bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak; oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa, bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirket olarak adlandırılır. Burada "kontrol" ölçütüne uygun olarak hâkimiyet olanakları sayılmaktadır. Sayılan araçlardan herhangi birinin varlığı halinde fiili şirketler topluluğu meydana gelir. Bu, sözleşmesel şirketler topluluğundan farklı bir topluluğu ifade eder.

Bir sermaye şirketinin paylarının çoğunluğuna sahip olmak esasında hâkimiyet kurulması için yeterli değildir. Önemli olan öngörülen oyların çoğunluğuna sahip bulunmaktır. Çünkü oyda imtiyaz hakları ve yönetim organındaki çoğunluk sermaye çoğunluğunu tamamen etkisiz duruma getirebilir. Onun için sermaye çoğunluğu hâkimiyetin varlığı yönünden sadece bir karine olarak görmüştür. Pay senetleri geniş halk yığınlarına yayılmış, teknik terimle atomize olmuş, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde bazen yüzde yirmi beş-otuz, hatta daha küçük orandaki pay sahiplikleriyle (iştiraklerle) de hâkimiyet kurulabilir.

Fiili şirketler topluluğunda bazı şirketler üzerinde hâkimiyet bazen doğrudan değil de dolayısıyla kurulabilir. Dolaylı hâkimiyet, tek başına ve birlikte hâkimiyet şeklinde görülebilir. Dolayısıyla hâkimiyette, hâkim şirketin veya şirketlerin (birlikte hâkimiyet) bir şirkette herhangi bir katılma payı bulunmaz, ancak bu şirket, hâkim olduğu bir şirket aracılığıyla söz konusu şirket üzerinde hâkimiyet uygulayabilir.

Şirketler topluluğu sermaye şirketlerinden oluşur. Dolayısıyla Kanun, şirket sıfatını taşımayan kişi topluluklarının, şahıs şirketlerinin, tek kişiye, derneğe, iktisadî devlet teşekküllerine ve kamu tüzel kişilerine ait ticarî işletmelerin ve gerçek kişilerin, yani geniş anlamda "teşebbüs"lerin, topluluk üyesi olmasını kabul etmemiştir. Sistemimize göre yukarıda da açıklandığı gibi bir kolektif ve komandit şirket, bir topluluk şirketi olamaz. Bir şirketler topluluğunun tepesinde sermaye şirketi olmayan herhangi bir özel veya kamu tüzel kişisi, gerçek kişi veya ticarî işletme bulunabilir. Bunların merkezleri veya yerleşim yerleri yurt dışında da bulunabilir. Tüm bu olgular söz konusu topluluğun şirketler topluluğu kabul edilmesine engel olmaz, şirketler topluluğuna ilişkin özel hükümlerin uygulanmamasının gerekçesini oluşturamaz.

6102 sayılı Kanuna göre bağılı şirketin yönetim kurulu her yıl faaliyet yılının ilk üç ayı içinde şirketin hâkim ve bağılı şirketlerle ilişkileri hakkında “bağılılık raporu” hazırlar (TTK, m.199/1). Bu rapor bağılı şirketlerin kendi aralarındaki ve hâkim şirketle aralarındaki ilişkileri gösterir ve söz konusu raporda ortaklık ilişkileri yer alır. Bunlar satış, alım, borç verme, kefalet, hukuki ilişkiler ve zarar denkleştirilmesi olarak rapora kaydedilir.

Ayrıca bağılı ve hâkim şirket ilişkileri açısından bir diğere önemli kavram Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 106'ncı maddesinde hüküm altına alınan hâkimiyet sözleşmesidir. Bu sözleşme, aralarında doğrudan veya dolaylı iştirak ilişkisi bulunmayan, bulunsun bile bu ilişkiden bağımsız ve soyutlanmış bir şekilde taraflardan birinin, sermaye şirketi olan diğere yönetim organına hiçbir şarta bağılı olmadan talimat verme yetkisini içeren sözleşmedir. Hâkimiyet sözleşmesinin geçerli olabilmesi için bağılı şirketin genel kurulunca onaylanması ve sicile tescil ettirilmesi şarttır.

Hâkimiyetin var olup olmadığının saptanmasında pay ve oy miktarlarının hesaplanmasının yöntemi ve yorumunu belirlemek gerekir. Dolayısıyla bir sermaye şirketinin diğere bir sermaye şirketine katılma oranı katılan şirketin katılan şirketteki paylarının nominal değerlerinin toplamının katılan şirketin sermayesine oranına göre bulunur. Ayrıca bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketinde sahip olduğu paylar hesaplanırken ona bağılı şirketlerin sahip oldukları veya onun hesabına alınmış olup üçüncü kişilerin elindeki paylar da hesaba katılır (TTK, m.196).

Öte yandan bildirim yükümlülükleri, katılma ilişkilerinin, özellikle karşılıklı katılmaların açıklanması, bu yolla kamunun aydınlatılması, sermaye piyasasında şeffaflığın sağlanması ve sorumluluk hükümlerinin uygulanması yönünden ağırlık kazanır. Bir teşebbüs, bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmi beşini, otuz üçünü, ellisini, altmış yedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olduğu veya payları bu yüzdelerin altına düşüğü takdirde; teşebbüs, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, sermaye şirketine ve bu Kanun ile diğere kanunlarda gösterilen yetkili makamlara bildirmek zorundadır. Payların yukarıda belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılması, yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanır ve sermaye şirketinin internet sitesinde ilan edilir (TTK, m.198). Teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üeleriyle yöneticileri de, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak bildirimde bulunurlar. Bildirimler yazılı şekilde yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Bildirim bütün payları kapsar, yoksa sadece eşiği aşan paylara özgülenemez. Bildirim anının belirlenmesinde payların hukuken iktisabı esas alınır. Hüküm, bildirim yükümünü pay sahipliği sıfatının kazanılmasına bağlamamıştır.

2.2- Hâkim Şirketin Bağılı Şirkete Talimat Vermesi

Bir şirket doğrudan veya dolaylı bir şekilde bir diğere şirketin paylarına ve oy haklarının yüzde yüzüne sahipse bağılı şirketin yönetim kurulu “tam bağılı” bir yönetim kuruldur. Tam bağılı yönetim kurulu, hâkim şirketin veya şirketler topluluğunun politikalarına ve talimatlarına uymak zorunda bulunan, aksi halde işini yitirecek olan üyelerden oluşan bir kuruldur. Her gelen üye, aynı konumda olur. Bu konumdaki yönetim kurullarının şirketlerinin menfaatlerini hâkim şirketin menfaatine üstün tutmaları gerektiğini kabul etmek ve aksi halde yönetim kurulu üelerinin sorumluluğuna gitmek, gerçeğe gözleri kapayan, aldatıcı ve yanıltıcı bir varsayımdır. Böyle bir yönetim kurulu yönünden uygun

olan çözüm, onların talimatları yerine getirmek zorunda bulduklarını, bundan dolayı şirketlerine ve pay sahiplerine karşı sorumsuz olduklarını kabul etmek, ancak şirket alacaklılarına dava hakkı tanımak, hâkim şirketi verdiği talimatlardan doğacak kayıplardan sorumlu tutmak düşüncesine dayanarak bulunabilir. Ayrıca verilen talimatlar toplulukça belirlenmiş somut politikaların gereğidir. Günlük gereksinimlere göre verilen talimatlar bu kapsamın dışındadır. Bu tür talimat verilmesi halinde şirket alacaklılarına karşı hâkim şirketin sorumluluğu ağırlaşır. Zaten bağlı şirket hâkim şirketin doğrudan veya dolayısıyla sahipliğinde bulunduğu göre pay sahiplerine dava hakkı tanımak hukuken mümkün değildir. Aksini kabul, talimatı verip, kayba sebep olana dava hakkı tanımak anlamına gelir. Sonuç olarak, bir ticaret şirketi bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde yüzüne sahipse, hâkim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, kaybına sebep verebilecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşıyabilir, bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir. Bağlı şirketin organları talimata uymak zorundadır (TTK, m.203/1).

Ancak istisnai olarak, bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilemez (TTK, m.204/1). Bu durum, talimata uyulma gereğinin ya da uyulmuşsa yönetim kurulu üyelerinin sorumsuzluğunun istisnasıdır. Başka bir deyişle yönetim kurulu, bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan veya tehlikeye düşürebilecek ya da önemli varlıkların yitirilmesine sebep olabilecek talimata uymuşsa, bağlı şirketin organlarının şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumsuzluğuna dayanılmaz.

Öte yandan, bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve sorumlu tutulabilecek ilgililer, talimatlara uymaları nedeniyle, şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumlu tutulamazlar. "Sorumlu tutulabilecek diğer kişiler" ibaresinin yorumu öğreti ve içtihatlarla yapılacaktır.

2.3- Karşılıklı İştirak Hali

Birbirlerinin paylarının en az dörtte birine sahip bulunan sermaye şirketleri karşılıklı iştirak durumundadır (TTK, m.197/1). Bunun nedeni sermayenin sulandırılması⁵ (köpük sermaye), bilançonun gerçekliğinin tereddüt yaratması gibi sorunların önüne geçmektir. Karşılıklı iştirak durumuna ilişkin düzenleme, karşılıklı katılmayı geçersiz saymamakta, fakat karşılıklı katılmanın hâkimiyet ve çoğu kez karşılıklı hâkimiyet ilişkisini kurarak, bu durumdaki şirketlerin hâkim ve bağlı şirketin yüküm ve sorumluluklarına tâbi olacağını açıkça hükme bağlamakta ve sınırlamaları da beraberinde getirmektedir. Bu sınırlamalar yetersiz görülebilir. Özellikle karşılıklı katılmanın yüksek oranlarda kurulduğu durumlarda (meselâ, iki sermaye şirketinin birbirlerine yüzde yetmiş-seksen oranında katılmaları varsayımında olduğu gibi) geçerliliği kabul etmenin doğru olmadığı düşünülebilir. Uluslararası öğretilerde bu görüşü ileri sürenler (çoğunlukta olmasalar bile) mevcuttur. 6102 sayılı Kanundaki düzenlemeler karşılıklı katılmayı geçerli saymakla birlikte, her halde hukuka uygunluk garantisini sağlamamaktadır. Yüksek karşılıklı katılma, bilanço ilkelerine aykırı düşüyorsa, böyle bir aykırılığın müeyyidesinin uygulanması gerekir. Bunun gibi, karşılıklı hâkimiyet ilişkisinin sorumluluğa etkileri de aynen geçerli olur. Karşılıklı iştirakte anılan şirketlerden biri diğerine hâkimse, ikincisi aynı zamanda bağlı şirket sayılır. Karşılıklı iştirak durumundaki şirketlerin her biri diğerine hâkimse ikisi de bağlı ve hâkim şirket kabul olunur.

⁵ Pay sahipleri aleyhine yapılan işlemler nedeniyle birtakım hakların yitirilmesi.

2.4- Bağlı Şirketlerin Menfaatlerinin Gözetilmesi

Daha öncede belirttiğimiz gibi, özen ve bağlılık yükümlülüğü gereğince, sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyararak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar. Ancak söz konusu şirket menfaatinin gözetilmesi zorunluğu, şirketler topluluğunda bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri yönünden sorun çıkarır. Bu durumda bağlı şirketin yönetim kurulu üyelerinden şirketin menfaatinin topluluğun, bir topluluk şirketinin ve hâkim şirketin menfaatinin önünde tutmalarını istemek, gerçeği görmezlikten gelme anlamı taşır.

Bu problem şu şekilde çözümlür; 6102 sayılı Kanunun 202'nci maddesi uyarınca, hâkim şirketin, bağlı şirketin kaybına sebep olacak tasarruflarda rol oynaması halinde, kaybı belli bir sürede denkleştirilmesi gerekir. Anılan hüküm, esasında denkleştirme yapılması şartı ile şirketin menfaatinin feda edilmesine izin vermekte; ancak denkleştirme, süresi içinde gerçekleşmediği takdirde, belli bir sürede dava açmayan yönetim kurulu üyelerini sorumlu tutmaya elverişli bulunmaktadır. Yanısıra şirketler topluluğunda tam hâkimiyet halinde, bağlılık yükümü ortadan kalkmakta, 204 üncü madde ise "bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve sorumlu tutulabilecek ilgililer, talimatlara uymaları nedeniyle, şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumlu tutulamazlar" denilmek suretiyle bunun istisnası düzenlenmektedir.

Hâkim ve bağlı şirketlerin mevzuat gereği üzerlerine düşen bazı sorumluluklar vardır. Öncelikle hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratabilecek şekilde kullanamaz. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez; ancak kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerde bir istem hakkı tanınmalıdır.

3- DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Hâkim ve bağlı şirket ilişkisi üzerine kurulan şirketler topluluklarının sayıları gün geçtikçe artmaktadır. Bu açıdan şirketler topluluğu içerisinde en önemli unsur hâkimiyet ve bu hâkimiyet alanına ilişkin sorumluluklardır. Hukuki ihtilaflara mahal vermemek adına bu sorumluluk alanlarının bağlı ve hâkim şirketlerce bilinmesinde fayda vardır. Nitekim şirketler topluluğunda pay sahipleri sözleşmeleri veya oy sözleşmeleri ile birden fazla kişinin hâkimiyeti birlikte kurmaları halinde bunlar arasındaki ilişkinin niteliği, 6102 sayılı Kanunda düzenlenen denkleştirmenin birlikte hâkim olanlar tarafından nasıl gerçekleştirileceği, pay sahipleri ve alacaklılar tarafından yöneltilebilecek tazminat talepleri bakımından nasıl bir uygulama yapılacağı ve birlikte hâkim olanlar arasında teselsül ilişkisi bulunup bulunmayacağı sorunlarının çözümü öğretiyi ve içtihatları bırakılmıştır.

Şirketler topluluğu içerisinde bulunan şirketler arası ilişkilerde talimat önemli bir yer tutar. Zira talimata uymak zorunluluktur. Bu kuralın uygulanabilmesinin şartı olan pay ve oy haklarının yüzde yüzüne sahip olunması gereği, emredici niteliktedir. Bununla beraber, şirkete yüzde on oranına varan bir azlık var ise, hâkim veya yavru şirketlerden birine bunların paylarını satın alarak tam hâkimiyeti sağlama olanağı verildiğine göre anılan hükmün uygulamasında esneklik sağlanabilir.

Yanısıra, karşılıklı iştirakte birbirlerinin paylarının en az dörtte birine sahip bulunan sermaye şirketleri vardır. Karşılıklı iştirak hukukumuzda yeni bir kavramdır ve sermayenin sulandırılmasını, bilânçonun gerçekliğinin tereddüt yaratması gibi sorunları önleme amacıyla 6102 sayılı Kanuna dâhil edilmiştir.

Şirketler topluluğunda, bağlı şirketin yönetim kurulu üyelerinden şirketin menfaatini topluluğun, bir topluluk şirketinin ve hâkim şirketin menfaatinin önünde tutmaları, ticari yaşamda beklenilemez bir durum olarak kabul edilir. Bu noktada bağlı şirketin menfaatlerinin gözetilmesi için, hâkim şirketin, bağlı şirketin kaybına sebep olacak tasarruflarda rol oynaması halinde, kaybı belli bir sürede denkleştirmesi gerekir. Böylelikle denkleştirme yapılması şartı ile şirketin menfaatinin feda edilmesine izin verilir.

KAYNAKÇA

- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- AKBULAK, Y. (2011), “Yeni Bir Kurum: Şirketler Topluluğu” İstanbul: İSMMM0.
- Deloitte, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı – Şirketler Topluluğu Alanında Getirdiği Yenilikler.
- KOSGEB (2011), “Şirketler Topluluğu (Hâkim Şirket-Bağlı Şirket İlişkisi). Yeni Türk Ticaret Kanunu Eğitim”, http://icerik.myenocata.com/enocata/3985/docs/pdf_1.pdf
- Ticaret Sicili Yönetmeliği